

GENERALINIO ADVOKATO
NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2011 m. kovo 10 d.¹

1. Šioje byloje analizuojama Direktyvos 2001/29/EB² 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyta „teisinga kompensacija“. Nors klausimas, kas privalo mokėti tokią kompensaciją, neseniai buvo išnagrinėtas Sprendime *Padawan*³, šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą skiriasi nuo tos bylos, nes jame yra tarptautinis elementas. Taigi dabar klausama, ar remiantis Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalimi teisės aktai, kuriais įgyvendinama ši direktyva, privalo būti aiškinami taip, kad nuotoline prekyba užsiimanti bendrovė, kuri internetu parduoda prekes klientams valstybėje narėje, kurios nacionalinėje teisėje yra numatyta teisinga kompensacija, privalo mokėti tokią kompensaciją vienoje iš dviejų valstybių narių.

I — Teisinis pagrindas

*ES teisė*⁴

2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos⁵ 17 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad intelektinė nuosavybė turi būti saugoma.

3. EB 28 straipsniu draudžiami kiekybiniai importo ribojimai ir visos lygiavėrcio poveikio priemonės. EB 30 straipsnyje numatytos aplinkybės, kuriomis tokie apribojimai gali būti taikomi, ir aiškiai įtvirtinta, kad jie gali būti taikomi pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais.

¹ — Originalo kalba: anglų.

² — 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230).

³ — 2010 m. spalio 21 d. sprendimas, C-467/08, Rink. p. I-10055.

⁴ — Kadangi prašymas priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje buvo pateiktas prieš įsigaliojant Sutarčiai dėl Europos Sąjungos veikimo (OL C 115, 2008, p. 47), šioje išvadoje remiamasi Europos bendrijos steigimo sutarties (OL C 325, 2002, p. 33) straipsniais.

⁵ — OL C 364, 2000, p. 1.

4. Direktyvos 2001/29 35, 38 ir 39 konstatuojamosiose dalyse nurodoma:

„(35) Taikant tam tikras išimtis ar apribojimus teisių turėtojai turėtų gauti teisingą atlyginimą, kad jiems būtų deramai kompensuota už naudojimąsi jų saugomais kūriniais ar kitais objektais. Nustatant tokio atlyginimo formą, išsamią tvarką ir galimą dydį kiekvienu atveju turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes. Įvertinant šias aplinkybes vertingas kriterijus būtų iš to kylanti galima žala teisių turėtojams. Tais atvejais, kai teisių turėtojai kokia nors kita forma jau yra gavę atlyginimą, pvz., licencinio mokesčio dalį, galima netaikyti jokio specialaus ar atskiro mokėjimo. Nustatant tinkamos kompensacijos dydį turėtų būti atsižvelgiama į šioje direktyvoje nurodytų techninės apsaugos priemonių naudojimo laipsnį. Tam tikrose situacijose, kai žala teisių turėtojui yra minimali, gali nebūti ir jokio įsipareigojimo dėl atlyginimo.

atgaminimo teisei tam tikriems garso, vaizdo ir audiovizualinės medžiagos atgaminimo asmeniniam naudojimui atvejams, kartu nustatant ir teisingą kompensaciją. Gali būti įdiegiamos arba toliau taikomos teisių turėtojams žalą kompensuojančios atlyginimo sistemos. Nors tų atlyginimo sistemų skirtumai turi poveikio vidaus rinkos veikimui, tie skirtumai analoginio atgaminimo asmeniniais tikslais srityje neturėtų turėti didesnio poveikio informacinės visuomenės plėtrai. Skaitmeninis kopijavimas asmeniniais tikslais tikriausiai bus labiau paplitęs ir turės didesnę ekonominę poveikį. Dėl to turėtų būti deramai atsižvelgiama į skaitmeninio ir analoginio asmeninio kopijavimo skirtumus ir tam tikrais atžvilgiais jie turėtų būti skiriami.

<...>

(38) Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nustatyti išimtį ar apribojimus

(39) Taikydamos išimtį ar apribojimą asmeniniam kopijavimui, valstybės narės turėtų deramai atsižvelgti į naujų technologijų ir ekonomikos reiškinius, ypač reglamentuodamos skaitmeninį kopijavimą asmeniniais tikslais ir atlyginimo sistemas esant veiksmingoms techninėms apsaugos priemonėms. Tokios išimtys ar apribojimai neturėtų varžyti techninių apsaugos priemonių

naudojimo ar jų sugriežtinimo kovojant su įstatymų nesilaikymu.“

6. 5 straipsnyje numatytos išimtys ir apribojimai. Reikšmingose nagrinėjamai bylai jo dalyse numatyta:

5. Direktyvos 2001/29 2 straipsnyje įtvirtinta bendroji su atgaminimo teisėmis susijusi taisyklė. Jame nustatyta:

„2. Valstybės narės 2 straipsnyje nustatyta atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

<...>

a) autoriams – savo kūrinius;

b) kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniui ar objektui;

b) atlikėjams – savo atlikimų įrašus;

c) fonogramų gamintojams – savo fonogramas;

<...>

d) filmų pirmojo įrašo gamintojams – jų filmų originalus ir kopijas;

e) transliuojančiosioms organizacijoms – savo transliacijų įrašus nepaisant to, ar tos transliacijos perduotos laidais ar eteriu, įskaitant kabelinį ar palydovinį perdavimą.“

5. Šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nustatytos išimtys ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštaruja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų.“

Nacionalinė teisė

7. Autorių teisių įstatymo (*Auteurswet*)
16c straipsnyje numatyta:

8. Pagal Autorių teisių įstatymo 16d straipsnį rinkti šio įstatymo 16c straipsnio 2 dalyje numatytą teisingą atlyginimą turi *Stichting de Thuiskopie* (toliau – *Truiskopie*).

II — Faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

„1. Autoriaus teisė į literatūros, mokslo arba meno kūrinį nepažeidžiama jį atgaminant laikmenoje, kuri skirta šiam kūrinui atkurti, jeigu kopijuojama neturint tiesioginio arba netiesioginio komercinio tikslo ir tik fizinio asmens, kuris pasigamina kopiją, studijoms arba asmeniniam naudojimui.

9. *Opus GmbH* buveinė yra Vokietijoje. Ji parduoda tuščias laikmenas, be kita ko, interneto svetainėse olandų kalba, taip pat Nyderlandams skirtose interneto svetainėse. Bendrosiose sandorių sudarymo sąlygose, su kuriomis galima susipažinti jos interneto svetainėse, nurodyta:

2. Už 1 dalyje nurodytą atgaminimą kūrinio autoriui arba jo teisių perėmėjui mokamas teisingas atlyginimas. Jį privalo mokėti 1 dalyje nurodytų prekių gamintojas arba importuotojas.

„Klientų užsakymai pateikiami tiesiogiai *Opus Supplies Deutschland GmbH*, Heinsberge, Vokietijoje.

3. Gamintojo pareiga mokėti atsiranda tuo momentu, kai jo pagamintos prekės gali būti pateikiamos į rinką. Ši importuotojo pareiga atsiranda importuojant.

<...>

<...>“

Kainos nurodytos be *Levy*, *Auvibel*, *Thuiskopie*, *GEMA* ir kitų mokesčių. Kliento vardu ir sąskaita prekės siunčiamos naudojantis *TPG Post* arba *DHL Express* paslaugomis. Todėl savo šalyje jis gali būti laikomas importuotoju <...>“

10. Nuo 2003 m. pabaigos *Opus GmbH* parduoda tuščias laikmenas kainomis, į kurias, kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, neįtrauktas mokestis už asmeniniam naudojimui skirtą kopiją, nes apskritai šios kainos yra mažesnės už Nyderlanduose nustatytą mokestį už asmeniniam naudojimui skirtą atgaminimą atitinkamos kategorijos laikmenose.

11. Interneto svetainėse gauti užsakymai patvirtinami *Opus GmbH* elektroniniu laišku klientui. Užsakymai apdorojami Vokietijoje, prekės į Nyderlandus ir kitas šalis pristatomos paštu per *Opus GmbH* samdomas transporto įmones.

12. Įsigyti laikmenų internetu vartotojai gali nesusipažinę su *Opus GmbH* svetainėje pateiktomis bendrosiomis sandorių sudarymo sąlygomis. Sumokėti galima į Nyderlanduose esančią banko sąskaitą. Siuntos gali būti grąžinamos adresu Nyderlanduose.

13. Nei *Opus GmbH*, nei klientai Nyderlanduose nemoka *Thuiskopie* mokesčio už šias laikmenas. *Opus GmbH* ir Vokietijoje nemoka jokio panašaus mokesčio už kopijavimą asmeniniais tikslais į tuščias laikmenas, parduodamas klientams Nyderlanduose.

14. Be *Opus GmbH*, kitos bylos šalys yra *Opus Supplies BV*, kuri užsiėmė tuščių laikmenų pardavimu klientams Nyderlanduose, ir M. bei H. van der Lee, kurie netiesiogiai yra šių dviejų bendrovių direktoriai.

15. 2005 m. liepos 26 d. *Thuiskopie* pateikė *Rechtbank 's-Gravenhage* (Hagos apylinkės teismui) prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones visoms trimis šalims. 2005 m. rugsėjo 16 d. nutartimi ši klausimą sprendęs teisėjas prašymą atmetė. *Thuiskopie* apskundė šią nutartį *Gerechtshof 's-Gravenhage* (Hagos apygardos teismui). 2007 m. liepos 12 d. sprendimu *Gerechtshof* paliko galioti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą sprendusio teisėjo sprendimą. *Thuiskopie* apskundė *Gerechtshof* sprendimą kasacine tvarka *Hoge Raad der Nederlanden*, o šis pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

16. Grįsdamas savo prašymą priimti prejudicinį sprendimą *Hoge Raad der Nederlanden* aiškina, kad pagal sutartį prekės pristatomos perduodant ir kad sutartyje numatyta, jog tai vyksta Vokietijoje, nes už prekių gabėnimą atsako klientas. Kadangi Nyderlandų teisėje numatyta, kad teisingą kompensaciją turi sumokėti importuotojas, tai reiškia, kad šioje byloje ši prievolė tenka Nyderlanduose esančiam klientui, o ne *Opus GmbH*. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar pagal Direktyvą 2001/29 nacionalinėje teisėje vartojamas terminas „importuotojas“ turi būti aiškinamas ne pagal įprastinę jo reikšmę.

17. Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* Teisingumo Teismo prašo atsakyti į šiuos klausimus:

„1. Ar Direktyvoje 2001/29, ypač jos 5 straipsnio 2 dalies b punkte ir 5 dalyje, pateikiami kriterijai, leidžiantys atsakyti į klausimą, kas pagal nacionalinę teisę turi mokėti „teisingą kompensaciją“ 5 straipsnio 2 dalies b punkto prasme? Jei taip, kurie tie kriterijai?

2. Ar nuotolinės prekybos atveju, kai pirkejas gyvena kitoje valstybėje narėje negu pardavėjas, pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalį reikalaujama taip plačiai aiškinti nacionalinę teisę, jog būtų suprantama, kad komercine veikla užsiimantis subjektas turi mokėti „teisingą kompensaciją“ 5 straipsnio 2 dalies b punkto prasme bent vienoje nuotolinėje prekyboje dalyvaujančių valstybių narių?“

III — Analizė

A — Pirmasis klausimas

18. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės

klausia, ar Direktyvoje 2001/29 numatyta, kas turėtų mokėti teisingą kompensaciją tais atvejais, kai taikoma šios direktyvos 2 straipsnyje numatytos bendrosios taisyklės išimtis.

19. Tiesa, kad Direktyvoje 2001/29 nėra aiškiai nurodoma, kas turėtų mokėti teisingą kompensaciją. Joje tik nurodytas turimas pasiekti rezultatas, t. y. jeigu valstybė narė nusprendžia taikyti šios direktyvos 2 straipsnyje įtvirtintos bendrosios taisyklės išimtį, ji privalo užtikrinti teisingą kompensaciją, išskyrus atvejus, kai žala teisių turėtojiui yra minimali.

20. Todėl valstybės narės, nustatydamos, kas turi mokėti tokią kompensaciją, naudojami didelė diskrecija.

21. Remiantis Teisingumo Teismo praktika, klausimas, kas turi mokėti teisingą kompensaciją, visoje ES privalo būti aiškinamas vienodai, kad būtų įgyvendinti Direktyvos 2001/29 tikslai, t. y. autorių teisės tam tikrų aspektų suderinimas siekiant užtikrinti, kad nebūtų iškraipoma konkurencija vidaus rinkoje⁶.

22. Tai turi būti daroma atsižvelgiant į šios direktyvos ir nagrinėjamos nuostatos tikslą. Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte įtvirtintos nuostatos dėl teisingos

6 — 3 išnašoje minėto Sprendimo *Padawan* 32, 33 ir 35 punktai.

kompensacijos tikslas užtikrinti autoriams pakankamą kompensaciją už naudojimąsi jų saugomais kūrinių be leidimo ir už jų dėl to patiriamą žalą⁷.

23. Visai neseniai minėtame Sprendime *Padawan* Teisingumo Teismas išnagrinėjo klausimą, kas turėtų mokėti kompensaciją. Teisingumo Teismas nurodė, kad apskritai žalą išimtinės atgaminimo teisės turėtoji daro asmuo, kuris atgamina saugomą kūrinių, nepaprašęs išankstinio leidimo. Todėl šis asmuo turi atlyginti žalą⁸. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad atsižvelgdamos į praktinius sunkumus, kylančius siekiant nustatyti privačius naudotojus, valstybės narės gali nustatyti, kad teisingą kompensaciją turėtų mokėti ir subjektai, disponuojantys skaitmeninio atgaminimo įranga, aparatais bei laikmenomis ir suteikiantys juos privatiems naudotojams⁹.

24. Taigi iš šio sprendimo atrodo aišku, kad teisingą kompensaciją iš esmės gali turėti mokėti tiek privatus asmuo, tiek bendrovė, prekiaujanti atitinkamais produktais, kurie teisių turėtoji daro arba gali padaryti žalą.

25. Valstybės narės gali leisti kopijuoti asmeniniais tikslais ir nustatyti privatiems asmenims pareigą mokėti kompensaciją tik sukūrusios sistemas, veiksmingai užtikrinančias kompensacijos mokėjimą. Priešingu atveju nebūtų galima pasiekti Direktyvos 2001/29 2 straipsnio ir 5 straipsnio 2 dalies *effet utile*. Be to, teisių turėtojai netektų Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 2 dalimi jiems suteiktos apsaugos.

26. Mano nuomone, šių nuostatų *effet utile* praktikoje gali būti pasiektas, tik jeigu valstybė narė sukurtų sistemą, pagal kurią teisių turėtojams kompensuojama pagal kolektyvinį susitarimą. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo išvadą, padarytą Sprendime *Padawan*, kad iš esmės žalą turėtų atlyginti asmenys, atrodo logiška, jog ekonominiu požiūriu kompensaciją turėtų mokėti jie. Todėl valstybės narės sukurta kompensavimo sistema, pagal kurią leidžiama taikyti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatytą išimtį, turėtų užtikrinti kompensacijos surinkimą iš galutinių naudotojų – praktiškai tai reiškia, kad kompensacija turėtų būti įtraukta į kainą, kurią asmenys moka įsigydamiesi tokias laikmenas.

27. Šiai išvadai neturi įtakos Komisijos argumentai, susiję su laisvo prekių judėjimo apribojimais.

7 — Minėto Sprendimo *Padawan* 39 ir 40 punktai.

8 — Minėto Sprendimo *Padawan* 44 ir 45 punktai.

9 — Minėto Sprendimo *Padawan* 46 punktas.

28. Komisija teigia, kad Direktyvos 2001/29 aiškinimas neturi prieštarauti pirminei teisei¹⁰, t. y. EB 28 ir 30 straipsniams dėl laisvo prekių judėjimo. Pasak jos, yra įvairių būdų užtikrinti veiksmingos kompensacijos sumokėjimą ir atrodo, kad Direktyvoje 2001/29 pirmenybė teikiama teisingos kompensacijos formoms, nesusijusioms su pačiomis prekėmis, kad jos neturėtų poveikio tarptautinei prekybai¹¹. Todėl keliant klausimą, kas turėtų mokėti teisingą kompensaciją, neturi būti peržengti reikalavimai, būtini tikslui, kurio siekiama Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyta teisinga kompensacija, pasiekti.

29. Šiuo požiūriu pirmasis aspektas susijęs su tuo, ar atitinkamos Direktyvos 2001/29 nuostatos suderinamos su laisvą prekių judėjimą reglamentuojančiomis EB sutarties nuostatomis.

30. Mano manymu, kadangi pagal EB 30 straipsnį leidžiami nacionaliniai apribojimai, pateisinami intelektinės nuosavybės teisių apsaugos sumetimais, negali būti jokių

abejonių, kad ES teisės aktų leidėjas turi teisę suderinti sąlygas, susijusias su naudojimusi tokiomis teisėmis, siekdamas užtikrinti veiksmingą jų vykdymą.

31. Antrasis aspektas susijęs su tuo, ar iš kitų valstybių narių įvežtoms atgaminimo laikmenoms taikoma kompensavimo sistema suderinama su laisvu prekių judėjimu, atsižvelgiant į tai, kad yra tariamai mažiau ribojančių priemonių teisingos kompensacijos tikslui pasiekti¹².

32. Tiesa, kad antrinė teisė turi būti aiškinama pagal Sutartį. Tačiau tai nereiškia, kad valstybės narės negali turėti naudos iš ES teisės aktų leidėjo joms suteiktos veikimo laisvės perkeltiant teisės aktus, nebent pati direktyva, kurioje numatyta tokia veikimo laisvė, prieštarauja Sutarčiai.

10 — 1995 m. birželio 29 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-135/93, Rink. p. I-1651, 37 punktas.

11 — Žr. tai patvirtinančias Direktyvos 2001/29 1, 3 ir 6 konstatuojamąsias dalis, kuriose numatyta, kad: i) autorių teisių įstatymų derinimas padeda kurti vidaus rinką; ii) Direktyva 2001/29 padės įgyvendinti keturias vidaus rinkos laisves ir užtikrins pagrindinių teisės principų laikymąsi; ir iii) derinant įstatymus bus užtikrinama, kad vidaus rinka nebūtų skaldoma dėl pastebimų apsaugos skirtumų valstybėse narėse.

12 — Kaip mažiau laisvą prekių judėjimą ribojančią alternatyvą *Opus GmbH* yra nurodžiusi galimybė teisių turėtojams sukurti kompensavimo fondą. Jei tokį fondą finansuotų tik vietos gamintojai arba prekybininkai, atrodo, kad jis keltų problemų dėl diskriminacijos. Jeigu jį finansuotų mokesčių mokėtojai, atrodo, kiltų klausimų dėl valstybės pagalbos reglamentuojančių įstatymų, kadangi taip būtų sukurta atrankioji pagalbos sistema, palanki ūkio subjektams, prekiaujantiems atgaminimo laikmenomis, kurie į tokių produktų kainą neturėtų įtraukti kompensacijos už žalą, atsiradusią dėl galimybės, kad pirkėjai naudosis tokiais produktais asmeniniais tikslais kopijuodami saugomus kūrinius ir kitus objektus.

33. Mano manymu, priešinga išvada prieštarautų pačiai direktyvos esmei. Dažnai yra daugybė skirtingų būdų įgyvendinti direktyvą nacionalinėje teisėje. Tokiais atvejais teiginiai, kad tokios alternatyvos nėra lygiavertės atsižvelgiant į Sutartyje įtvirtintus principus, prieštarautų aiškiam ES teisės aktų leidėjo pasirinkimui leisti taikyti daugiau negu vieną perkėlimo metodą. Tokie teiginiai taip pat sukeltų abejonų dėl konstitucinių principų, reglamentuojančių naudojimąsi ES teisės aktų leidėjo įgaliojimais priimti teisės aktus ir kompetencijos padalijimą tarp Sąjungos teisės aktų leidėjo ir valstybių narių, laikymosi.

būti mokama ir už importuotas atgaminimo laikmenas.

35. Trečia, pažymėtina, kad Direktyvos 2001/29 2 straipsnyje numatyta teisių turėtojų teisė leisti arba uždrausti atgaminėti. Šios teisės išimtis gali būti numatyta tik su sąlyga, kad teisių turėtojai gaus teisingą kompensaciją.

36. Iš to išplaukia, kad teisių turėtojų teisės gauti tokią kompensaciją pagal ES teisę negalima paneigti vien dėl to, kad galėjo būti geresnių būdų įgyvendinti tokią teisę, nei pasirinkta atitinkamoje valstybėje narėje. Be to, Direktyvoje 2001/29 nėra jokių užuominų, kad tam tikros valstybėje narėje parduodamų atgaminimo laikmenų dalies atžvilgiu teisė į teisingą kompensaciją galėtų būti netaikoma tik dėl to, kad jos buvo pateiktos į rinką taikant prekybos būdą, kuriuo neužtikrinamas kompensacijos mokėjimas.

34. Mano nuomone, nei EB sutartimi, nei Direktyva 2001/29 nedraudžiamos kompensavimo sistemos, grindžiamos principu, kad atgaminimo laikmenų pardavėjai moka kompensaciją teisių turėtojams atstovaujančioms kolektyvinio teisių administravimo organizacijoms. Šioje direktyvoje nenumatyta, kad atgaminimo laikmenas įvežant iš kitų valstybių narių neturėtų būti taikoma teisinga kompensacija, ir abejoju, ar ES teisės aktų leidėjas galėjo taip nustatyti nepažeisdamas tarptautinių autorių teisės konvencijų, kurios privalomos ir Sąjungai. Todėl tokios sistemos negali būti neproporcingos. Atsižvelgiant į tai, reikėtų pabrėžti, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs tik su „importuotojo“ sąvokos aiškinimu nuotolinės prekybos atveju, o ne su principu, kad kompensacija privalo

B — *Antrasis klausimas*

37. Antrasis klausimas susijęs su Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalyje numatytos trigubos sąlygos taikymu ir su šia sąlyga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nustatyti įpareigojimu aiškinant savo šalies nacionalinę teisę. Juo iš esmės klausiama, ar ši sąlyga reiškia, kad nuotolinės

prekybos atveju kitoje valstybėje narėje įsteigtas pardavėjas turi mokėti teisingą kompensaciją bent vienoje iš valstybių narių, susijusių su tokia nuotoline prekyba.

galutinį laikmenų panaudojimą, kuris taip pat žinomas komercine veikla užsiimantiems pardavėjams.

38. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, užduodamas šį klausimą, daro prielaidą, kad tokiu atveju pardavėjas gali privalėti mokėti teisingą kompensaciją. Iš tiesų byloje *Padawan*, kurioje sprendimas buvo priimtas po to, kai buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvą 2001/29 bendrovė galėtų privalėti mokėti teisingą kompensaciją¹³. Tačiau ši byla yra kitokia, nes dėl tarptautinio elemento kyla teisingos kompensacijos, mokėtinios pagal Direktyvą 2001/29, teritoriškumo klausimų.

39. Kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal Nyderlandų teisės akto formuluotę privačiam pirkėjui, kaip laikmenų importuotojui į Nyderlandus, taikoma pareiga mokėti nurodytą teisingą kompensaciją. Todėl faktiškai jos neįmanoma rinkti. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nėra tikras, ar ši išvada suderinama su Direktyva 2001/29 ir ar direktyvoje reikalaujama sąvoką „importuotojas“ aiškinti platesne reikšme negu įtvirtinta nacionalinėje teisėje, atsižvelgiant ir į

40. Iš tiesų pagal suformuotą teismų praktiką nacionaliniai teismai nacionalinės teisės aktus kiek įmanoma privalo aiškinti taip, kad būtų pasiekti su jais susijusios direktyvos tikslai¹⁴. Tačiau jie neprivalo nacionalinės teisės aiškinti *contra legem*¹⁵.

1. Trigubos sąlygos taikymas šioje byloje

41. Apskritai triguba sąlyga skirta nacionalinės teisės aktų leidėjams, kurie, nacionalinėje teisėje įtvirtindami Direktyvos 2001/29 5 straipsnyje numatytas išimtis bei apribojimus, turi užtikrinti jos reikalavimų laikymąsi¹⁶.

42. Tačiau nacionaliniai teismai, aiškindami nacionalinės teisės nuostatas, turi atsižvelgti į šią sąlygą tais atvejais, kai nacionaliniai įstatymai yra neaiškūs arba kai jais gali būti siekiama skirtingų rezultatų. Taigi, nors triguba

13 — Minėto Sprendimo *Padawan* 46–49 punktai.

14 — 2006 m. liepos 4 d. Sprendimo *Adeneler ir kt.*, C-212/04, Rink. p. I-6057, 108 punktas; 2010 m. sausio 19 d. Sprendimo *Kücükdeveci*, C-555/07, Rink. p. I-365, 48 punktas.

15 — 2010 m. birželio 24 d. Sprendimo *Sorge*, C-98/09, Rink. p. I-5837, 52 punktas ir jame nurodyta teismų praktika.

16 — M. Walter „European Copyright Law: A commentary“, OUP, 2010, 11.5.79 punktas.

sąlyga pirmiausia yra teisės aktų leidėjui skirta teisės norma, ją taip pat privalo taikyti nacionaliniai teismai, siekdami užtikrinti, kad praktikoje taikant nacionalinės teisės aktuose numatytą Direktyvos 2001/29 2 straipsnio išimtį nebūtų peržengtos šios direktyvos 5 straipsniu leidžiamos ribos.

atveju prievolė mokėti gali ir neatsirasti¹⁷. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsniu sistema derinama tik iš dalies, neaišku, ar kitoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė turėtų privalėti mokėti tokią kompensaciją ir jeigu taip – kokiomis aplinkybėmis.

2. Ar Direktyvoje 2001/29 reikalaujama, kad nuotoline prekyba užsiimantis pardavėjas mokėtų teisingą kompensaciją bent vienoje iš valstybių narių?

43. Pirmiausia pažymėtina, kad pagal Direktyvą 2001/29 neleidžiamos jokios teisių turėtojų teisių apsaugos išimtys nuotolinės prekybos atvejais.

44. Direktyvos 2001/29 5 straipsnis ypatin-gas tuo, kad jame įtvirtinta tik iš dalies su-derinta sistema. Pagal šią sistemą valstybės narės gali pasirinkti, ar nustatyti bendrosios taisyklės išimtį leidžiant be teisių turėtojų lei-dimo asmeniniais tikslais kopijuoti saugomus kūrinčius ir kitus objektus.

45. Nustačiusios tokią išimtį jos, žinoma, turi užtikrinti, kad būtų mokama teisinga kom-pensacija, nebent žala būtų minimali – tokiu

46. Mano manymu, Direktyva 2001/29 ne-reikalaujama mokėti teisingos kompensacijos *visais* nuotolinės prekybos, susijusios su ke-liomis valstybėmis narėmis, sutarčių atvejais, ypač dėl to, kad prekės gali būti parduoda-mos klientams, esantiems valstybėse narėse, kuriose neleidžiama kopijuoti asmeniniais tikslais.

47. Pirmiausia, tokia išvada galėtų iškraipy-ti konkurenciją vidaus rinkoje. Pavyzdžiui, kyla praktinių sunkumų nustatant visas ben-droves, parduodančias tuščias laikmenas klientams Nyderlanduose. Nesant galimybės nustatyti visas valstybių narių bendroves, parduodančias atgaminimo laikmenas valsty-bėje narėje, kurioje turi būti mokama teisinga kompensacija, toks skirtumas būtų daromas savavališkai ir prieštarautų pačiam Direktyvos

17 — Direktyvos 2001/29 35 konstatuojamosios dalies paskutinis sakiny-s. Taip pat žr. 3 išnašoje minėto Sprendimo *Padawan* 39 ir 46 punktus.

2001/29 tikslui – užtikrinti, kad vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma konkurencija¹⁸.

(EB) Nr. 44/2001¹⁹, kuriame numatyta, kad tokia jurisdikcija turėtų būti tik tais atvejais, kai bendrovė savo veiklą nukreipia į konkrečią teritoriją.

48. Be to, mano manymu, nebūtina reikalauti, kad visos nuotoline prekyba užsiimančios bendrovės mokėtų teisingą kompensaciją valstybėje narėje, kurioje gyvena klientai, kadangi tokiais atvejais žala gali būti minimali. Dėl įvairių veiksnių, pavyzdžiui, kalbos skirtumų, skirtingų klientams nežinomų domeno vardų naudojimo ir didesnių vežimo išlaidų, vienoje valstybėje narėje gyvenantys klientai iš kitose valstybėse narėse įsteigtų bendrovių perka nedažnai. Tais atvejais, kai bendrovė nesiekia parduoti savo prekių konkrečios valstybės narės vartotojams ir kai žala yra minimali, praktinių problemų kyla ir dėl to, kad iš bendrovės, kuri klientui tokioje valstybėje narėje tėra pardavusi vieną arba dvi prekes, reikia surinkti labai mažas sumas.

49. Be to, parduodant prekes internetu kyla daug klausimų dėl bendrovių, kurių produktų galima įsigyti internetu, išipareigojimų. Kadangi internetu prekes iš karto galima įsigyti visoje ES, kyla klausimas, kokiomis aplinkybėmis kyla bendrovės pareiga mokėti kompensaciją. Mano manymu, būtinai turi būti tam tikrų apribojimų, priešingu atveju tokia pareiga bendrovei kiltų visų pasaulio valstybių jurisdikcijose. Tokią situaciją aiškiai siekiama reglamentuoti Tarybos reglamentu

50. Nors šis reglamentas skirtas kitai teisės sričiai reglamentuoti, nei tai daroma Direktyva 2001/29, vertėtų atsižvelgti į jo aiškinimą, nes problemos pobūdis yra panašus, t. y. kokiomis aplinkybėmis kitoje valstybėje narėje įsikūrusiai bendrovei gali tekti atsakomybė ar, kaip šioje byloje, kokiomis aplinkybėmis kyla pareiga mokėti mokestį už prekes, kurias ji internetu parduoda kitoje valstybėje narėje gyvenantiems vartotojams.

51. Nuotolinės prekybos klausimai kartu su daliniu suderinimu, numatytu Direktyvoje 2001/29, reiškia, kad bendrovė turėtų privalėti mokėti teisingą kompensaciją tik tais atvejais, kai kitoje valstybėje narėje įsikūrusi bendrovė siekia parduoti prekes vartotojams, gyvenantiems prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo valstybėje narėje.

52. Be to, būtent tokiu atveju gali būti padaryta didžiausia žala, todėl verta nustatyti teisingą kompensaciją. Pavyzdžiui, šioje byloje

18 — 3 išnašoje minėto Sprendimo *Padawan* 35 punktas. Taip pat žr. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Laserdisken*, C-479/04, Rink. p. I-8089, 26, 31–34 punktus.

19 — 2000 m. gruodžio 22 d. Reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

Thuiskopie yra nurodžiusi (ir šis teiginys nebuvo paneigtas), kad *Opus GmbH* parduoda apie trečdalį visų Nyderlanduose parduodamų tuščių laikmenų.

kurių nuolatinė gyvenamoji vieta kitose valstybėse narėse, lengviau pasiekti prekybininko arba jo tarpininko interneto svetainę; v) kito nei valstybės narės, kurioje įsisteigęs prekybininkas, aukščiausio lygio domeno vardo naudojimas; ir vi) informacijos apie užsienio klientus, gyvenančius įvairiose valstybėse narėse, pateikimas²⁰.

53. Kalbant apie kriterijus, kuriais remiantis nustatoma, ar bendrovė yra nukreipusi savo veiklą į konkrečios valstybės narės rinką, galima atsižvelgti į neseniai Teisingumo Teismo pateiktą aiškinimą, ką reiškia veikla, „susieta“ su valstybe nare, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 44/2001, nepaminstant, kad Direktyvoje 2001/29 ši sąvoka nevartojama.

54. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas Sprendime *Pammer ir Hotel Alpenhof* nustatė neišsamų kriterijų, kuriuos taikant galima įrodyti, kad prekybininko veikla buvo susieta su konkrečia valstybe nare, sąrašą. Šiame sprendime numatyta, kad reikėtų patikrinti, ar prieš sudarant sutartį su vartotoju iš tokių interneto svetainių ir prekybininko veiklos apskritai matyti, jog jis planavo sudaryti prekybos sandorius su vartotojais, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje ar keliuose valstybėse narėse, įskaitant tą, kurios teritorijoje yra šio vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta. Tarp kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti ir kurie yra ypač svarbūs šioje byloje, yra i) kitos kalbos ir valiutos, nei paprastai vartojama ir naudojama valstybėje narėje, kurioje įsisteigęs prekybininkas, vartojimas ir naudojimas; ii) galimybė pateikti užsakymą ir jį patvirtinti šia kita kalba; iii) telefono numerių pateikimas su tarptautiniu kodu; iv) išlaidos, susijusios su nuorodos teikimo internete paslauga, kuri suteikia galimybę vartotojams,

55. Mano nuomone, taip pat pažymėtina, kad neturėtų kilti bendrovės pareiga mokėti teisingą kompensaciją tuo atveju, jeigu ji jau ją sumokėjo kitoje valstybėje narėje. Todėl jeigu valstybėje narėje, kurioje įsteigta bendrovė, reikalaujama mokėti teisingą kompensaciją ir bendrovė ją sumoka, Direktyvoje 2001/29 numatytos teisių turėtojų teisės yra saugomos pakankamai. Tokia taisyklė taikoma ir jeigu pardavėjas savanoriškai sumokėjo kompensaciją savo buveinės valstybėje, kad pati toje valstybėje teisių turėtojams atstovaujanti kolektyvinio teisių administravimo organizacija, gavusi kompensacijos įmoką, paskirstytų ją atitinkamų šalių organizacijoms. Nustačius kitaip būtų mokama dviguba kompensacija, o norint įgyvendinti šios direktyvos tikslus to nereikia.

56. Galiausiai svarbu pažymėti, kad bendrovė negali sudarydama sutartis išvengti pareigų, įtvirtintų imperatyviomis ES teisės normomis.

20 — 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof*, C-585/08 ir C-144/09, Rink. p. I-12527, 75, 76, 80, 81 ir 84 punktai.

57. Šioje byloje *Opus GmbH* ir jos klientai naudojami sutarčių laisve nustatydami, kad sutartis vykdoma ne Nyderlanduose, todėl „importuotojas“, kuris pagal Autorių teisių įstatymą privalo mokėti kompensaciją, yra ne pardavėjas, o pirkėjas. Atrodo, kad tokia išėitis grindžiama gana neįprasta schema, pagal kurią pardavėjas organizuoja prekių vežimą vartotojui kaip pastarojo agentas, o ne savo vardu.

58. Mano nuomone, laikmenų pardavėjai ir jų klientai negali susitarti nesilaikyti Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatytos teisės į teisingą kompensaciją. Tokiomis sutartimis siekiama išvengti ES teisės poveikio. Todėl nacionalinė teisė, kuria įgyvendinama Direktyva 2001/29, taikoma kartu su sutartis reglamentuojančiomis nacionalinės teisės nuostatomis, negali būti taip aiškinama.

3. Ar taikant trigubą sąlygą reikalaujama, kad nuotolinės prekybos atveju pardavėjas mokėtų teisingą kompensaciją bent vienoje iš valstybių narių?

59. Aiškinant nacionalinę teisę privalo būti užtikrinama, kad būtų laikomasi trigubos sąlygos, t. y. kad išimtis būtų taikoma ribotai,

neprieštarautų įprastiniam kūrinio arba kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeistų teisėtų teisių turėtojų interesų.

60. Šioje byloje iš pirmųjų dviejų kriterijų galima daryti išvadą, kad visais nuotolinės prekybos atvejais teisinga kompensacija turėtų būti mokama bent vienoje valstybėje narėje. Kalbant apie pirmąjį kriterijų, pažymėtina, jog teisingos kompensacijos klausimas neturi įtakos išimties riboms, o tėra susijęs su iš šios išimties kylančia teisės gynimo priemone. Kalbant apie antrąjį kriterijų, pasakytina, kad jeigu teisingos kompensacijos mokėti nereikia, tai neabejotinai prieštarauja įprastiniam kūrinio naudojimui, nes teisių turėtojas neturės teisės leisti atgaminti ir naudoti savo darbą, bet ir neįgys teisės gauti kompensaciją.

61. Tačiau, mano manymu, jeigu nesiekiama parduoti prekių nurodytos valstybės narės vartotojams, teisėti teisių turėtojų interesai nėra nepagrįstai pažeidžiami, nes, kaip buvo aptarta, jų patiriama žala yra minimali.

62. Todėl, mano nuomone, taikant trigubą sąlygą reikalaujama, kad teisingą kompensaciją mokėtų ne visos bendrovės, užsiimančios tarptautine nuotoline prekyba atgaminimo laikmenomis tarp valstybių narių, o tik tos bendrovės, kurios siekia parduoti prekes atitinkamos valstybės narės vartotojams.

IV — Išvada

63. Apibendrindamas Teisingumo Teismui siūlau į abu prejudicinius klausimus pateikti vieną atsakymą:

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 5 straipsnio 2 dalies b punktu ir 5 dalimi valstybėms narėms nenumatyta vienintelė išeitis, kaip užtikrinti teisingos kompensacijos mokėjimą teisių turėtojams tais atvejais, kai valstybė narė pasinaudojo galimybe pasirinkti leisti asmeniniam naudojimui kopijuoti autorių teisių saugomus kūrinius ir kitus saugomus objektus. Remiantis šiomis nuostatomis draudžiama atitinkamus nacionalinės teisės aktus aiškinti taip, kad nebūtų užtikrinama, jog tokiems kūriniams arba kitiems saugomiems objektams atgaminti skirtų laikmenų pardavėjas, užsiimantis nuotoline prekyba ir siekiantis parduoti prekes toje valstybėje narėje gyvenantiems klientams, mokėtų tokią teisingą kompensaciją, išskyrus atvejus, kai pardavėjas jau yra sumokėjęs panašią kompensaciją valstybėje narėje, kurioje sudaromas sandoris.